

Miről beszélnek a Nagykovácsi puszta romjai?

1526. szeptember első napjaiban vagyunk. A pilisi monostorban mindenki talpon van, lőt-fut, tesz-vesz. Villámgyorsasággal érkezett a hír, hogy Mohácsnál csatát veszítettünk, s az ország színe-java a csatatéren lelte halálát, Tomori Pál érsek-vezér, számos főpap, sőt maga Lajos király is a halottak között van. A török pedig sietve Budának tart. Égő falvak, üszkös romok jelzik útját mindenfelé. Már az özvegyen maradt Mária királyné is elhagyja Budát s egész nap menekülők lepik el a pilisi csendes völgyet.

Itt nincs többé maradás. János apát vérző szívvel adja ki a parancsot a távozásra. Hol itt, hol ott tűnik fel szikár alakja, hogy a munkát ellenőrizze. A szekerek már készen állnak, hordják a templomi szereket, öltönyöket, könyveket, mert amit csak lehet, azt magukkal viszik. Élelemről is bőven kell gondoskodni, mert az út Ausztriába, a heiligenkreuzi monostorba vezet s hetekig eltart.

Mikor a munka kissé alábbhagy, az apát magához hívhatja szerzetesfiai fontos megbeszélésre. Hol ezt, hol azt hányja-veti meg, majd a legkényesebb kérdésre tér át: ki hajlandó itt maradni, hogy majd hírt vigyen nekik a történetekről. Mert hátha nem jön ide a török, hátha megsegíti Károly német császár nővérét, a királynét, s ők ismét visszatérhetnek ide. Elszánt és ügyes emberre van szükség, aki élete kockáztatásával teljesíti kötelességét és éber figyelemmel kíséri a történendőket.

Az apát felszólítását pillanatnyi csend követi, azután György testvér lép elő. Alig harminc éves fiatalember, szeméből elszántság tükröződik.

- Atyám –szólt halkán- kérlek, haggy engem itt. Őrködöm e helyen, ne félts.

Mozgolódás támad a jelenlevők közt, meghatottság és aggódo szeretet vesz rajtuk erőt, mikor János apát remegő hangon megszólal:

- Meggondoltad fiam, hogy életedbe kerülhet?

- A vértanúság dicsőség, válassz csak ki engem –kérte György újra az apátot.

- Maradj tehát –szólt János, és könnyezve megölelte és megáldotta Györgyöt.

Másnap elindultak. Utoljára mondták el közösen az imát, utoljára miséztek a monostor templomában. Aztán az apát és szerzetesfiai felültek a szekerekre és a pilisszántói úton Esztergom felé iparkodtak, hogy onnan Heiligenkreuzba jussanak.

György testvér magára maradt. Árvának érezte magát az elhagyott monostorban, léptei kongtak a folyosón, nem volt kihez szólnia. Bement a templomba, letérdelt a főoltár elé. Szeme végig siklott a gyönyörű szobrokon, az ékes faragványú padokon. S mindez elpusztuljon – kérdezte önmagától György testvér. –Nem! Viszek, amit bírok és elrejttem. Felnyitotta a sekrestyét, aranykeresztes miseruhát vett a karjára, kelyhet, feszületet a kezébe s azután a drága kincsekkel az erdei házikóba távozott.

Az éjjel csendben telt el, de György testvér nem mert többé a monostorba visszamenni. A menekülők száma egyre szaporodott, s mind azt mondták, hogy a török rövidesen Buda alá ér. Portyázó csapatai már feldúlták Budaörs vidékét, kíméletről szó sincsen. Szomorúan visszatért házikójába, ahonnan a monostort és az utat láthatta, mert emelkedésen állott. Délután porfelleg mutatkozott s a porból rövidesen török lovasok bontakoztak ki. Mintegy harmincan lehettek. György testvér éles szeme figyelte turbános fejüket s szíve összeszorult, mikor a monostor udvarára tértek, lovaikról leszálltak és ki itt, ki ott tűnt el, hogy a monostort kifossa.

Másfél óra múlva ismét meglátta őket. Mindenfélét cipeltek, ugyancsak jól megrakodtak. Hogy azután mit műveltek, azt György testvér már nem láthatta. Egyszerre ugyanis tűz lepte el a templom és a monostor tetőzetét: először négy sarkát nyaldosta az embermagasságú láng, majd összefutott egyetlen egy tűzoszlopba. A tető gerendázata recsegve szakadt le, a kis toronyban elégett a harangláb, a harang a tetőt áttörve lezuhant a templomba, esés közben mintegy síró hangot adva oldalra csapódott ércnyelvével.

Ezt már nem bírta György testvér, eszméletlenül elterült a földön. Meddig feküdt ott, nem tudta, de másnap már magasan állt a nap, mikor magához tért. – Rossz álom volt –gondolta, de

Miről beszélnek a Nagykovácsi puszta romjai?

Írta: Relkovics Néma

2015. június 11. csütörtök, 08:30 -

a szomorú valóról a pernyeszag, a füst, majd a szomorú látvány csakhamar meggyőzte: az apátság és a templom épületéből csak kormos falak maradtak, minden egyéb elégett.

György testér forró könnyeket ejtett. Ma van Kisasszony napja – zokogta, - de másképpen ünnepeltünk itt még tavaly! Mikor lecsendesedett, búcsút mondott a helynek. Most már ő is apátja után ment. Becsomagolta, amit megmentett a templom kincstárából és jobbágnak öltözve az erdőn keresztül iparkodott az esztergom - pilismaróti utat elérni. Országúton nem mert menni a török miatt.

Isten megsegítette. Egy szekér felvette s a Duna mentén haladva elérte az országhatárt és Heiligenkreuzot. Breviariumába könnyes szemmel beírta: Anno 1526. Kisasszony napja előtti napon a török felgyújtotta a monostort.

Aki a Pomáz –Dobogókő felé vezető úton, a mai Nagykovácsi puszta közelében megáll, nem messze az úttól, a bozót között ma is látja az apátság romjait, az egykori híres ciszterci monostor helyét.

Forrás:

Relkovics Néma: Miről beszélnek a Nagykovácsi puszta romjai? In: Miről susog a pilisi erdő? Szent István Társulat, Budapest. 1943. 26-28.